

تاریخ دریافت مقاله: ۸۰/۱۱/۲۳

بررسی مقاله: ۸۱/۴/۹

پذیرش مقاله: ۸۳/۴/۳

مجله علوم تربیتی و روانشناسی

دانشگاه شهید چمران اهواز، ۱۳۸۲

دوره سوم، سال دهم، شماره‌های ۳ و ۴

صص: ۳۹-۶۲

بررسی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

حسین الهام‌پور*

دکتر محمدجعفر پاک‌سرشت*

چکیده

انجام این پژوهش برای تحقق دو هدف صورت گرفته است: (۱) شناسایی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران، و (۲) بررسی نحوه گذران این اوقات با توجه به عواملی همچون جنسیت، وضعیت اجتماعی-اقتصادی، گروه آموزشی، عملکرد تحصیلی، سکونت در خوابگاه، و محل تولد. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانشجویان ورودی سال ۱۳۷۸ تشکیل می‌دهد که از بین آنها یک نمونه ۶۴۱ نفری به صورت تصادفی انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته است که ضمن نظرخواهی از دانشجویان و پس از اجرای آزمایشی آن روی ۶۰ نفر و انجام اصلاحات لازم تدوین شد. داده‌های پژوهش اطلاعات مفصلی را درباره انواع و اقسام فعالیتهایی که دانشجویان در اوقات فراغت خود نسبت به انجام آنها علاقمند یا عملاً انجام می‌دهند نشان می‌دهد. دامنه این فعالیتها از انواع فعالیتهای ورزشی گرفته تا تماشای تلویزیون، مطالعه کتب غیر درسی و... گسترده است. از نظر جنسیتی تفاوت‌های معنی‌داری بین علایق پسران و دختران و نوع و مخصوصاً مدت زمان پرداختن به این فعالیتها دیده می‌شود. وضعیتهای اجتماعی سه‌گانه (بالا، متوسط، پایین) نیز تفاوت‌هایی را نشان می‌دهد. این موضوع درباره گروه آموزشی، عملکرد تحصیلی، و محل سکونت نیز

*- عضو هیات علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

صدق می‌کند. دختران دانشجو چه از لحاظ وجود امکانات لازم و چه از لحاظ دسترسی به آنها نسبت به پسران محدودیت بیشتری دارند. با توجه به نتایج تحقیق پیشنهادهایی برای بهبود امکانات و وسایل اوقات فراغت ارائه شده است.

کلیدواژگان: اوقات فراغت، فعالیت، الگوی فعالیت

مقدمه

پدیده اجتماعی اوقات فراغت و نحوه گذران آن تاریخچه‌ای طولانی دارد. به نظر می‌رسد که فراغت و چگونگی بهره‌گیری از آن با پیدایش رفاه در بین برخی از اقشار اجتماع ظهور کرده باشد. در آثار مکتوب برجای مانده از یونان باستان، از اهمیت اوقات فراغت و نوع فعالیت‌هایی که شایسته است در این اوقات انجام شود، سخن رفته است. ارسطو نیز در آثار خود به ویژه در «اخلاق نیکوماک» فراغت را در مقابل کار قرار می‌دهد. وی فراغت را نتیجه و غایت کار تلقی کرده است. کار مستلزم تلاش و زحمت است، حال آن که فراغت متضمن آسایش و فعالیت‌هایی است که فی نفسه مطلوب هستند.

با پیدایش تمدن صنعتی در قرن نوزدهم و ظهور ساعات طولانی کار هفتگی، اوقات فراغت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شد. در حقیقت در قرن نوزدهم کارگران

برای دستیابی به اوقات فراغت مبارزاتی را آغاز کرده، توفیق یافتند که ساعات کار روزانه را به هشت ساعت تقلیل دهند تا به این ترتیب بتوانند علاوه بر استراحت، اوقاتی را برای فراغت، به عبارت دیگر پرداختن به فعالیت‌هایی که نفساً مطلوبیت دارند تحصیل کنند.

امروزه در خصوص ضرورت اوقات فراغت و بهره‌گیری بهینه از آن تردیدی وجود ندارد. بهره‌گیری از اوقات فراغت به اقشاری که برای تحصیل معاش کار می‌کنند محدود نمی‌شود. بلکه سایر اقشار اجتماع مخصوصاً قشر نوجوان و جوان را که دانش‌آموزان دوره‌های متوسطه و دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی بخش مهم آن را تشکیل می‌دهند نیز شامل می‌گردد. هر چند که در زندگی تحصیلی آن دوگانگی شدیدی که در دنیای اشتغال بین کار و فراغت وجود دارد، دیده نمی‌شود، چه تحصیل علم و دانش در صورتی که از روی شوق و

رغبت صورت پذیرد، دارای مطلوبیت ذاتی است، مع الوصف در جهان تحصیل و آموزش و پرورش نیز وجود برنامه‌های سنجیده و امکانات و وسایل لازم جهت گذران اوقات فراغت می‌تواند ثمرات مطلوبی داشته باشد.

به دلیل نقش بسیار مهمی که بهره‌گیری صحیح و شایسته از اوقات فراغت می‌تواند در شادابی زندگی دانشجویی، سلامت جسمی و روانی جهت پیشرفت تحصیلی دانشجویان داشته باشد، پژوهشگران این تحقیق بر آن شدند تا از طریق یک مطالعه پیمایشی گسترده چگونگی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران را بررسی کنند.

پیشینه تحقیق

پژوهشهای متعددی درباره چگونگی گذران اوقات فراغت در نزد قشر نوجوان و جوان کشور بالاخص دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستان و تا حدودی کمتر دانشجویان دانشگاه در دو دهه اخیر صورت گرفته است. به دلیل تفاوت‌های فاحشی که در هدفها و روش تحقیق این

پژوهشها مشاهده می‌شود، داده‌ها و یافته‌های متعددی درباره نحوه گذران اوقات فراغت در شهرها و نواحی مختلف کشور به دست آمده است. چون ذکر و حتی جمع‌بندی منسجم این اطلاعات به دلیل تعدد و تنوع آنها و تفاوت‌هایی که بین جامعه تحقیق و شیوه نمونه‌گیری پژوهشگران وجود دارد از حوصله این مقاله بیرون است. ذیلاً به ارائه وجوه برجسته یافته‌های پژوهشها اشاره می‌شود. یافته‌های پژوهشها نشان می‌دهند که احتمالاً همه شرکت‌کنندگان آنها که کلاً شامل نسل نوجوان و جوان کشور بوده‌اند به نحوی از انحاء از ضرورت وجود و استفاده از اوقات فراغت در مقایسه با کار یا فعالیتهای فکری و آموزشی واقف بوده‌اند. میزان وقتی که آزمودنیهای این پژوهشها به اوقات فراغت اختصاص داده‌اند بین ۳/۵ تا ۴ ساعت در روزهای غیر تعطیل و حدود ۵ ساعت در روزهای تعطیل بوده است (سرداری، ۱۳۷۳؛ جهاد دانشگاهی اهواز، ۱۳۶۷).

همین یافته‌ها حکایت از آن دارند که نوع فعالیتهای پسران و دختران در اوقات فراغت متفاوت بوده است. در حالی که

۲. انواع فعالیتهای ورزشی
۳. مطالعه روزنامه، مجله، و کتب غیردرسی
۴. رفتن به سینما و تأثر
۵. قدم زدن و گردش کردن
۶. سرکشی و دیدار از اقوام و دوستان
۷. مسافرت و از جمله سفرهای زیارتی
۸. پرداختن به فعالیتهای هنری
- به نظر می‌رسد که رسانه همگانی تلویزیون و به میزان کمتری رادیو نقش مهمی در پر کردن اوقات فراغت نسل جوان داشته باشد. هر چند که یافته‌های برخی پژوهشها ورزش را به عنوان اولویت اول فعالیتهای اوقات فراغت برای پسران ذکر کرده‌اند (بالایان... جهاد دانشگاهی خوزستان، ۱۳۶۷) ولی به ملاحظه سهم دختران در تماشای تلویزیون و گوش دادن به رادیو می‌توان گفت که این دو رسانه مخصوصاً تلویزیون که هم اکنون بر تعداد کانالهای آن افزوده شده، نقش اول را در پر کردن اوقات فراغت نسل جوان، بر عهده داشته باشد. یافته‌های یکی از پژوهشها نشان می‌دهد که در روزهای معمولی، تلویزیون ۶۴٪ و رادیو ۳۰٪ بیننده و شنونده داشته‌اند (دیلمقانی و رحیمی، ۱۳۶۵). در پسران بیشتر به فعالیتهایی همچون انواع ورزشها پرداخته که مستلزم تحرک جسمانی است، دختران به فعالیتهایی مانند کتاب خواندن، تماشای تلویزیون، گوش دادن به رادیو روی آورده‌اند که به حرکات جسمانی چندانی نیاز ندارند (لطیفیان، ۱۳۷۲) به دلایل فرهنگی و اجتماعی در خصوص دستیازی به برخی از فعالیتهای اوقات فراغت، دختران در مقایسه با پسران محدودیتهای بیشتری داشته‌اند.
- به جز برخی از آزمودنیهای تهرانی و تبریزی که در دو پژوهش جداگانه نسبت به نحوه گذران اوقات فراغت خود به طور نسبی ابراز رضایت کرده‌اند (علی‌زاده و حکیمی، ۱۳۶۵) سایر آزمودنیها نسبت به کیفیت گذران اوقات فراغت خویش و نیز نسبت به کمبود وسایل و امکانات و ضعف برنامه‌های اوقات فراغت عمدتاً ناراضی بوده‌اند (حبیبی و مهدی‌پور، ۱۳۷۳).
- مهمترین فعالیتهایی که بر اساس یافته‌های پژوهشی، شرکت کنندگان در پژوهشها به آنها پرداخته‌اند به شرح زیرند:
۱. تماشای تلویزیون و گوش دادن به رادیو و موسیقی

تحقیق دیگری که طی آن از نمازگزاران دانشگاه تهران درباره مقدار وقتی که صرف تماشای تلویزیون می‌کنند پرسش به عمل آمده، ۹۳٪ از گروه مورد مطالعه روزانه تلویزیون تماشا می‌کرده‌اند.

پس از تماشای تلویزیون، پرداختن به ورزش مهمترین فعالیت اوقات فراغت نسل جوان را تشکیل می‌دهد. بی شک پسران بیش از دختران به ورزش می‌پردازند. نکته مهمی که در خصوص ورزش قابل ذکر است کمبود امکانات و وسایل ورزشی است. از این رو، درصد بالایی از شرکت کنندگان در این پژوهشها مخصوصاً پسران اعلام داشته‌اند که در کوچه و خیابان به ورزش می‌پردازند.

مطالعه مطالب غیردرسی شامل روزنامه، مجله و کتاب یکی دیگر از فعالیتهای نسل نوجوان و جوان ما در ساعات فراغت است. بر پایه یافته‌های پژوهشی موجود قضاوت قطعی درباره وضعیت این فعالیت مهم نمی‌توان کرد. حتی نمی‌توان جایگاه نسبی آن را در بین سایر فعالیتهای تعیین کرد. اما در هر حال در اکثر پژوهشها از مطالعه کتاب غیردرسی به عنوان یکی از فعالیتهای مورد علاقه نسل جوان نام برده

شده است. دو پژوهش در اصفهان مبین این نکته هستند که درصد بالایی از نوجوانان و جوانان کتب غیردرسی مطالعه می‌کنند. عطاری (۱۳۷۳) نشان داده است که ۹۲٪ از دختران و ۷۸٪ از پسران نمونه مورد بررسی وی به مطالعه می‌پردازند. به موجب یافته‌های این تحقیق، ۷۲٪ دختران کتب رمان و ۴۸٪ کتب مذهبی مطالعه می‌کرده‌اند. در صورتی که ۶۰٪ پسران کتب علمی و ۳۱٪ آنان به خواند کتب مذهبی می‌پردازند میزان مطالعه کتب علمی از جانب دختران نوجوان ۵٪ گزارش شده است.

رفتن به سینما و تأثیر یکی دیگر از فعالیتهای اوقات فراغت نسل جوان است. در پژوهشی که درباره دانش‌آموزان راهنمایی صورت گرفته (جهاد دانشگاهی اهواز، ۱۳۶۷) ۶۷٪ آزمودنیها اعلام داشته‌اند که ماهی سه بار به سینما می‌روند. نتایج تحقیق دیگری در شیراز (لطیفیان، ۱۳۷۶) نشان می‌دهند که رفتن به سینما و تأثیر در بین سایر فعالیتهای مقام ششم را داراست. در پژوهش دیگری (هورفر، ۱۳۶۵) رفتن به سینما جزء

توصیف شده است. در روزگار ما گردش در خیابان و پارک نیز به آن افزوده شده است. لطیفیان (۱۳۷۳) گزارش کرده است که قدم زدن در بین سایر فعالیتهای مورد مطالعه او در شیراز مقام چهارم را حائز بوده است. در پژوهش تهران (هورفر، ۱۳۶۵) ۲۳٪ دختران و ۴۳٪ پسران اوقات فراغت خود را صرف قدم زدن در خیابان کرده‌اند.

مسافرت به خصوص در ایام تعطیل و تابستان یکی دیگر از فعالیتهای اوقات فراغت است. البته بخشی از این مسافرتها به منظور زیارت اماکن مقدسه صورت می‌گیرد. در تحقیق لطیفیان (۱۳۷۳) مسافرت مرتبه پنجم را، در مقایسه با سایر فعالیتهای داشته است، در پژوهش اهواز (جهاد دانشگاهی اهواز، ۱۳۶۷) گزارش شده است که ۶۷٪ از دانش‌آموزان حدود ۲۰ روز در تابستان به مسافرت می‌روند.

علاوه بر فعالیتهای فوق برخی از آزمودنیها اظهار داشته‌اند که بخشی از اوقات خود را صرف حضور در مراسم مذهبی و مساجد می‌کنند. یافته‌های پژوهش اهواز حاکی است که ۲۱٪ از دانش‌آموزان حدود ۳/۵ ساعت در هفته

فعالتهای اوقات فراغت ۳۴٪ دختران و ۶۰٪ پسران گزارش شده است.

نتایج پژوهشها نشان می‌دهند که برخی از سنتهای فرهنگی ویژه مثل گذران وقت با دوستان یا سرکشی و عیادت از خویشان و نزدیکان خوشبختانه در جامعه ما به فراموشی سپرده نشده، بلکه بخشی از اوقات فراغت نسل جوان ما را اشغال می‌کند. میزان پایبندی به این سنتها متفاوت است. مثلاً در ایلام این فعالیت مقام اول را در بین سایر فعالیتهای اوقات فراغت حائز بوده است (قاسمی، ۱۳۷۳) در حالی که یافته‌های پژوهش مربوط به نوجوانان شیراز مرتبه دوم، و در پژوهش اهواز (جهاد دانشگاهی اهواز، ۱۳۶۵) مکان پنجم را حائز بوده است. در پژوهش مربوط به نوجوانان ۱۵-۲۰ ساله تهرانی ۷۹٪ دختران و ۸۶٪ پسران بخشی از اوقات فراغت هفتگی خود را با دوستان گذرانده‌اند.

از دیگر فعالیتهایی که نسل جوان ما به آن می‌پردازند قدم زدن و گردش در خیابانها و پارکهاست. این فعالیت در فرهنگ ما ریشه تاریخی دارد. در ادبیات ما گردش مخصوصاً در فصول مناسب سال و تماشای طبیعت فعالیتی مفرح

به مسجد می‌روند یا با بسیج همکاری می‌کنند.

از نکات فوق برمی‌آید که در خصوص نحوه گذران اوقات فراغت تحقیقات جامع به عمل نیامده و این نقیصه باید جبران شود.

جدیدترین پژوهشی که توسط سرمد (۱۳۷۸) درباره چگونگی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی روده‌ن به عمل آمده نشان می‌دهد عمده فعالیت‌های دانشجویان عبارتست از مطالعه کتاب (۹۳ درصد) گوش دادن به رادیو (۳۳ درصد) رفتن به سینما (۱۰ درصد). اهم آرزوهای دانشجویان پرداختن به فعالیت‌های فرهنگی، هنری، سیاسی و ورزشی است. عمده مشکلات دانشجویان در گذران اوقات فراغت عبارت از مشکلات مادی، اجتماعی، خانوادگی و تربیتی است.

اهداف پژوهش

این پژوهش به منظور تحقق دو هدف کلی زیر صورت گرفته است:

۱. شناسایی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

۲. بررسی نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان با توجه به جنسیت، وضع اجتماعی- اقتصادی، گروه آموزشی، عملکرد تحصیلی، سکونت در خوابگاه و محل تولد آنها.

سؤالات پژوهش

۱. شیوه گذران اوقات فراغت دانشجویان چگونه است؟

۲. آیا بین شیوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دختر و پسر تفاوت وجود دارد؟

۳. آیا بین شیوه گذران اوقات فراغت دانشجویان با وضع اجتماعی- اقتصادی آنها رابطه وجود دارد؟

۴. آیا بین شیوه گذران اوقات فراغت دانشجویان ورودی سالهای مختلف تفاوت وجود دارد؟

۵. آیا بین شیوه گذران اوقات فراغت دانشجویان متولد شهر و روستا تفاوت وجود دارد؟

۶. آیا بین شیوه گذران اوقات فراغت دانشجویان با عملکرد تحصیلی آنها رابطه وجود دارد؟

چون همه دانشجویان موظفند دروس معارف را بگذرانند، تصمیم گرفته شد نمونه تحقیق از بین این دانشجویان انتخاب گردند. ابتدا تعداد ۴۰ کلاس به طور تصادفی از میان کلاسهای معارف در نیمسال اول تحصیلی ۸۱-۸۲ انتخاب شدند. در مرحله دوم از هر کلاس تعداد ۱۶ نفر دانشجو به طور تصادفی انتخاب گردید. به این ترتیب نمونه تحقیق شامل ۶۴۰ دانشجو بود. از این تعداد ۳۰۰ نفر پسر و ۳۴۰ دختر بودند.

یافته‌های تحقیق

به طور متوسط هر دانشجو در یک شبانه روز غیر تعطیل ۳/۷۸ ساعت وقت فراغت دارد. در روزهای تعطیل وقت فراغت به ۵/۳۸ ساعت افزایش می‌یابد. ورزش: ۹۱/۵ درصد از دانشجویان در گذران اوقات فراغت خود به ورزش کردن علاقمند بوده‌اند ولی عملاً فقط نیمی از دانشجویان ورزش می‌کنند. به عبارت دیگر ۴۱/۵ درصد دانشجویان علیرغم میل خود ورزش نمی‌کنند. از گروهی که ورزش می‌کنند ۲۹ درصد

۷. آیا بین شیوه‌گذران اوقات فراغت دانشجویان گروههای آموزشی مختلف تفاوت وجود دارد؟

۸. آیا بین شیوه‌گذران اوقات فراغت دانشجویان ساکن خوابگاه و غیر خوابگاه تفاوت وجود دارد؟

ابزار پژوهش

ابزار این پژوهش را پرسشنامه تشکیل داده است که با استفاده از پژوهشهای دیگری که درباره اوقات فراغت انجام گرفته و نیز با توجه به نظرات دانشجویان دانشگاه شهید چمران در خصوص نحوه‌گذران این اوقات ساخته شده است. پرسشنامه شامل دو بخش بود. بخش اول شامل اطلاعات شخصی و بخش دوم به شیوه‌های گذران اوقات فراغت مربوط می‌شد. پرسشنامه بعد از اجرای مقدماتی روی یک نمونه ۶۰ نفری و رفع نقایص و ابهامات آن در نهایت اجرا شد.

نمونه تحقیق

جامعه تحقیق شامل دانشجویان ورودی سال ۱۳۷۸ کلیه دانشکده‌های دانشگاه بود.

بررسی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

هفته‌ای فقط یک ساعت به فعالیتهای ورزشی می‌پردازند. بررسی میزان علاقمندی دانشجویان به رشته‌های ورزشی فوتبال، شنا، والیبال، بدنسازی، شطرنج، تنیس، دومیدانی، کوه نوردی، بدمینتون، دوچرخه سواری، بازیهای کامپیوتری، بسکتبال، ژیمناستیک،

جدول ۱. فراوانی درصدی میزان علاقه به رشته‌های ورزشی و انجام عملی آن

ردیف	رشته ورزشی	فراوانی درصدی		ردیف	رشته ورزشی	فراوانی درصدی	
		علاقه	انجام			علاقه	انجام
1	فوتبال	49	17/7	10	دوچرخه سواری	33/5	34/5
2	شنا	47	5/3	11	بازیهای کامپیوتری	33	7/75
3	والیبال	43	6	12	بسکتبال	30	3/8
4	بدنسازی	42	13/4	13	ژیمناستیک	28	2/7
5	شطرنج	38/5	13	14	رزمی	27	4/2
6	تنیس	38	6/7	15	بازی با کارت	24	4/5
7	دو میدانی	37	13/8	16	هندبال	32	1/6
8	کوه نوردی	36	2/5	17	بوکس	17	2/7
9	بدمینتون	36	4/5				

تفاوت درصد دانشجویان علاقمند به رشته‌های ورزشی با درصد دانشجویانی که عملاً به این ورزش می‌پردازند نشان می‌دهد که شمار دانشجویان علاقمند به دوچرخه سواری کمتر از افرادی است که عملاً به این ورزش می‌پردازند. بیشترین تفاوت در رشته شنا (۷/۴۱ درصد) و کمترین تفاوت در رشته بوکس (۱۴/۳ درصد) است. به طور متوسط دانشجویان روزانه ۰/۸۳ ساعت صرف ورزش می‌کنند.

رزمی، بازی با کارت، هندبال و بوکس علاقه داشته‌اند. بررسی درصد دانشجویانی که عملاً به رشته‌های مختلف ورزشی می‌پردازند نشان می‌دهد که اولویتهای ورزشی این دانشجویان به ترتیب زیر است: دوچرخه سواری، فوتبال، دومیدانی، بدنسازی، بازیهای کامپیوتری، تنیس، والیبال، شنا، بازی با کارت، بدمینتون، رزمی، بسکتبال، ژیمناستیک، بوکس، کوهنوردی و هندبال.

رادیو: دانشجویان به طور متوسط روزانه ۱/۷۶ ساعت به رادیو گوش می‌دهند. ۱/۴۴ ساعت به رادیوهای خارجی گوش می‌دهند. درصد بیشتری از دانشجویان برای شنیدن خبر، به رادیوهای خارج گوش می‌دهند.

نوارهای صوتی: به طور متوسط دانشجویان روزانه ۱/۵۵ ساعت صرف گوش دادن به نوارهای صوتی می‌کنند. دانشجویان به ترتیب به نوارهای صوتی ترانه و سرود، موسیقی کلاسیک، موسیقی ملی، مذهبی، آموزشی، داستان و طنز گوش داده‌اند.

کامپیوتر: ۱۹ درصد از دانشجویان با کامپیوتر کار می‌کنند. این گروه به طور متوسط هفته‌ای ۴/۵ ساعت به این کار اختصاص می‌دهند. فقط ۸ درصد از دانشجویان رایانه شخصی دارند.

هنر: ۴۲ درصد از دانشجویان به فعالیتهای هنری می‌پردازند. این گروه به طور متوسط هفته‌ای ۳/۷۸ ساعت به این فعالیتهای می‌پردازند.

روزنامه و هفته نامه: ۴۰/۵ درصد هر روز روزنامه مطالعه می‌کنند ولی فقط ۳ درصد اصلاً روزنامه نمی‌خوانند. دانشجویان به

سینما: ۰/۶ درصد از دانشجویان بیشتر از یکبار در هفته به سینما می‌روند، ۲ درصد هفته‌ای یکبار، ۲/۵ درصد دو هفته یکبار، ۳/۱۰ درصد سه هفته یا ماهی یکبار، ۲۴/۶ هر دو یا سه ماه یکبار، ۴۱/۶ درصد سالی یکبار و ۱۸/۴ درصد اصلاً به سینما نمی‌روند، ۳۲/۸ درصد فیلمهای با موضوعات اجتماعی، ۱۹/۷ درصد پلیسی، ۱۴/۷ درصد کمدی، ۵۲/۵ درصد خانوادگی، ۱۴/۴ درصد جنگی را مشاهده می‌کنند. این موضوع نشان می‌دهد که در مقایسه با ورزش سینما نقش محدودتری در زندگی دانشجویان دارد.

تماشای تلویزیون: به طور متوسط در روزهای غیر تعطیل دانشجویان ۲/۰۷ ساعت صرف تماشای تلویزیون می‌کنند در روزهای تعطیل این مدت به ۳/۰۳ ساعت افزایش می‌یابد. دانشجویان به ترتیب اولویت برنامه‌های خبری، فیلم و سریال خارجی و ایرانی، ورزشی، علمی و مستند، کمدی و سرگرمی و مسابقات را نگاه کرده‌اند.

دانشجویان به طور متوسط هفته‌ای ۰/۷ ساعت صرف تماشای فیلمهای ویدیویی می‌کنند.

ترتیب روزنامه‌های خبری، سیاسی، فرهنگی، علمی، ورزشی و خانوادگی را مطالعه می‌کنند. به طور متوسط هفته‌ای ۱/۴ ساعت صرف مطالعه روزنامه‌ها می‌شود. به طور متوسط هفته‌ای ۱/۴ ساعت صرف مطالعه هفته‌نامه‌ها می‌شود. کتاب: به طور متوسط و روزانه یک ساعت صرف مطالعه کتابهای غیر درسی می‌شود. به ترتیب کتابهای داستان و رمان، ادبی و شعر، علمی، تربیتی و روانشناسی، تاریخی، سیاسی، اجتماعی، آموزشی، هنری و اقتصادی توسط دانشجویان مطالعه شده‌اند. ۴۸ درصد از دانشجویان شخصاً کتاب می‌خرند، ۱۰ درصد خانواده‌هایشان می‌خرند، ۴۸ درصد از کتابخانه و ۳۸ درصد از دوستانشان امانت می‌گیرند. گردش در پارک: ۳۹/۵ درصد دانشجویان اصلاً به پارک نمی‌روند. به طور متوسط دانشجویان ۲ ساعت در ماه در پارکها اوقات فراغت خود را می‌گذرانند. فعالیت در انجمنها: فقط ۱۷/۵ درصد از دانشجویان در فعالیتهای پایگاه بسیج دانشجویی شرکت می‌کنند. این گروه به طور متوسط هفته‌ای ۲/۷ ساعت صرف این فعالیتهای می‌کنند. صرفاً ۸/۵ درصد از دانشجویان عضو انجمن اسلامی دانشکده یا دانشگاه بوده‌اند. این گروه به طور متوسط هفته‌ای ۲/۷۵ ساعت صرف این فعالیتهای می‌کنند. فقط ۸/۵ درصد از دانشجویان غیر از شرکت در فعالیتهای بسیج و انجمن اسلامی به سایر فعالیتهای سیاسی-اجتماعی می‌پردازند. این افراد بطور متوسط هفته‌ای ۲/۷ ساعت وقت صرف این فعالیتهای کرده‌اند. فقط ۹ درصد از دانشجویان از انجام این فعالیتهای در دانشگاه راضی بوده‌اند. دیدار از دوستان: میانگین دفعات دیدار از دوستان و اقوام در هر ماه برابر با ۳/۴ بار بوده است. ولی میانگین دفعات علاقمندی به دیدار از اقوام و دوستان ۶/۲ بوده است. میانگین ساعات ماهانه دیدار از اقوام برابر با ۷/۸۶ ساعت و دیدار از دوستان ۶/۴۳ ساعت بوده است. میانگین ساعاتی که دانشجویان علاقمند بوده‌اند ماهانه از اقوام و دوستان خود دیدار کنند به ترتیب برابر است با ۱۰/۶ و ۹/۴ ساعت.

معنی‌داری وقت بیشتری صرف این فعالیت می‌کنند ولی در روزهای تعطیل بین ساعات صرف تماشای تلویزیون زنان و مردان تفاوتی وجود ندارد. مردان به طور معنی‌داری بیشتر از زنان به رادیو ایران گوش می‌دهند (۲۲ در برابر ۳۲ دقیقه). مردان به طور معنی‌داری بیشتر از زنان به رادیو خارجی می‌دهند (۳۳ در برابر ۲۳ دقیقه). مردان به طور معنی‌داری بیشتر از زنان در کتابخانه‌ها وقت صرف می‌کنند.

مردان به طور معنی‌داری بیشتر از زنان به مطالعه هفته نامه‌ها می‌پردازند (۹۵ در برابر ۶۸ دقیقه). زنان به طور معنی‌داری بیش از مردان به فعالیتهای هنری می‌پردازند. مردان به طور معنی‌داری بیش از زنان روزنامه مطالعه می‌کنند (۱ در برابر ۱/۲ ساعت).

زنان بیشتر از مردان کتابهای رمان و داستان و ادبی و شعر مطالعه می‌کنند ولی مردان کتابهای تاریخی و اقتصادی را بیشتر می‌خوانند.

مردان ساعات بیشتری بطور هفتگی صرف فعالیت در انجمن اسلامی می‌کنند (۲۴ در برابر ۱۰ دقیقه) و ساعات بیشتری

مسافرت: میانگین دفعاتی که دانشجویان در طول یکسال به مسافرت می‌روند یا علاقه دارند بروند به ترتیب برابر است با ۲/۷۵ و ۵/۳.

سایر فعالیتهای: به طور متوسط دانشجویان به ترتیب ۲/۰۲، ۱/۷۴، ۰/۴۱، ۰/۵۹، ۰/۹ و ۴/۵۱ ساعت در هفته صرف فعالیتهای قدم زدن در خیابان، گردش در مراکز خرید، رفتن به کافه و رستوران، زیارت اهل قبور، زیارت اماکن مقدسه، تماشای مسابقات ورزشی و گفتگو و گپ دوستانه کرده‌اند.

جنسیت: به طور متوسط دانشجویان دختر و پسر در روزهای معمولی به ترتیب ۳/۴ و ۴/۲ ساعت وقت فراغت داشته‌اند. این ساعات برای روزهای غیر تعطیل به ترتیب برابر است با ۴/۸۵ و ۵/۹۷ ساعت. آزمون t نشان داد که مردان به طور معنی‌داری بیشتر از زنان وقت فراغت داشته‌اند.

به طور معنی‌داری مردان بیش از زنان ورزش می‌کنند (۶۸ در برابر ۳۷ دقیقه در روز) دانشجویان دختر به طور متوسط در روزهای معمول ۲/۲۷ ساعت صرف تماشای تلویزیون می‌کنند. ولی مردان ۱/۸۶ ساعت صرف می‌کنند. زنان به طور

بررسی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

بطور ماهانه در پارکها می‌گذرانند (۲/۵۵ ساعت در برابر ۱/۷۲ ساعت). مردان به طور معنی‌داری وقت بیشتری صرف دیدار از دوستان می‌کنند (۵/۴۶ در برابر ۲/۴۸ ساعت). به طور متوسط مردان در سال دفعات بیشتری به مسافرت رفته‌اند (۲/۰۸ در برابر ۱/۵۲ بار). زنان ساعات بیشتری به زیارت اماکن مقدسه پرداخته‌اند ولی مردان وقت بیشتری صرف قدم زدن در خیابان کرده‌اند.

مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

جدول ۲. میانگین انحراف معیار و مقادیر t مربوط به ساعات پرداختن به انواع اوقات فراغت زنان و مردان دانشجوی

P	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه	متغیر	ردیف
0,001	3,61	2,6	3,4	330	زن	فراغت در روزهای غیر تعطیل	1
		2,9	4,2	293	مرد		
0,003	2,93	4,51	4,85	330	زن	فراغت روزهای تعطیل	2
		4,98	5,97	293	مرد		
0,001	3,33	1,58	0,62	330	زن	ساعات ورزش کردن	3
		2,29	1,14	293	مرد		
0,005	2,85	1,92	2,27	330	زن	تماشای تلویزیون	4
		1,65	1,86	293	مرد		
0,24	1,17	1,35	1,12	331	زن	ساعات مطالعه کتاب	5
		1,21	0,99	294	مرد		
0,001	3,41	2,44	1,94	332	زن	ساعات حضور در کتابخانه	6
		3,05	2,74	299	مرد		
0,009	2,61	0,78	0,36	324	زن	گوش دادن به رادیو خارجی	7
		0,94	0,54	290	مرد		
0,001	3,2	1,41	1,14	332	زن	مطالعه هفته نامه	8
		2,02	1,58	296	مرد		
0,01	2,61	0,78	0,37	325	زن	گوش دادن به رادیو ایران	9
		0,94	0,54	291	مرد		
0,05	1,97	1,18	1	325	زن	مطالعه روزنامه‌ها	10
		1,27	1,2	291	مرد		
0,001	3,63	2,41	1,72	328	زن	ساعات گذراندن در پارک	11
		3,31	2,55	289	مرد		
0,008	2,66	0,67	0,18	328	زن	ساعات حضور در انجمن اسلامی	12
		1,36	0,40	289	مرد		
0,004	2,86	1,16	0,61	328	زن	ساعات زیارت اماکن مقدسه	13
		0,77	0,38	289	مرد		
0,001	4,59	0,22	1,55	325	زن	ساعات قدم زدن در خیابان	14
		0,23	2,57	292	مرد		
0,0001	5,28	5,68	2,48	331	زن	ساعات صرف دیدار از دوستان	15
		8,25	5,46	291	مرد		
0,02	18,2	2,72	1,52	324	زن	دفعات مسافرت رفتن	16
		3,64	2,08	284	مرد		

موقعیت اجتماعی و اقتصادی

برای بررسی رابطه بین موقعیت اجتماعی و اقتصادی با نحوه گذران اوقات فراغت ابتدا متغیر موقعیت اجتماعی و اقتصادی با ترکیب سطح تحصیلات والدین و شغل آنها، تعداد اعضای خانواده، داشتن وسیله نقلیه شخصی و اشتغال دانشجوی ساخته شد. بر حسب نمره بدست آمده، سه گروه بالا، متوسط و

پایین تفکیک شدند. سپس مقایسه نحوه گذران اوقات فراغت در سه گروه انجام گرفت. رشته‌های ورزشی بسکتبال، بدمیتون، هندبال، بدنسازی و بازیهای کامپیوتری بیشتر مورد علاقه طبقه بالا بوده است. دانشجویان طبقه بالا بیشتر مشترک روزنامه بوده‌اند. بیشتر کتاب داستان و رمان، کتابهای هنری خوانده‌اند.

جدول ۳. مقایسه میانگین ساعات پرداختن به برخی فعالیتهای اوقات فراغت بر حسب موقعیت اجتماعی -

اقتصادی

ردیف	متغیر	f	P	گروه	میانگین	بالا	متوسط
1	ساعت تماشای ویدیو	9/3	0/001	بالا	1/41		
				متوسط	0/63	×	×
				پایین	0/52	×	
2	ساعت گوش دادن به رادیو	3	0/05	بالا	0/65		
				متوسط	0/66	×	
				پایین	1	×	×
3	ساعات گوش دادن به نوار صوتی	7/5	0/0006	بالا	2/26		
				متوسط	1/47	×	
				پایین	1/27	×	
4	پرداختن به فعالیتهای هنری	2/89	0/05	بالا	1/85		
				متوسط	1/25		
				پایین	0/89	×	×

وقت بیشتری صرف گوش دادن به نوارهای صوتی کرده‌اند. وقت بیشتری

وقت بیشتری صرف تماشای ویدئو کرده‌اند. کمتر به رادیو گوش کرده‌اند.

کرده‌اند بیشتر در فعالیتهای بسیج دانشجویی شرکت کرده‌اند. بیشتر به زیارت اماکن مقدسه رفته‌اند. بیشتر وقت صرف گفتگو و گپ دوستانه کرده‌اند. کمتر در روزهای تعطیل و غیرتعطیل تلویزیون تماشا کرده‌اند. این دانشجویان بیشتر روزنامه‌های خانوادگی مطالعه کرده‌اند. وقت بیشتری صرف فعالیتهای هنری کرده‌اند.

صرف گوش دادن به نوارهای صوتی کرده‌اند. وقت بیشتری به فعالیتهای هنری اختصاص داده‌اند. کتابهای بیشتری خوانده‌اند.

سکونت در خوابگاه

دانشجویان ساکن خوابگاه در مقایسه با کسانی که در خارج خوابگاهها زندگی می‌کنند به طور معنی‌داری وقت بیشتری صرف گوش دادن به نوارهای صوتی

جدول ۴. مقایسه ساعات پرداختن، برخی فعالیتهای اوقات فراغت دانشجویان ساکن خوابگاه، غیر خوابگاه و

ساکن شهر و روستا

ردیف	متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	df	P
1	ساعات تماشای تلویزیون روزهای غیرتعطیل	خوابگاه	401	1/72	1/68	7/10	619	0/0001
		غیر خوابگاه	293	4/2	2/9			
2	ساعات تماشای تلویزیون روزهای تعطیل	خوابگاه	401	2/67	2/33	15/5	619	0/0001
		غیر خوابگاه	220	3/69	2/42			
3	ساعات گوش دادن به نوار صوتی	خوابگاه	404	1/74	2/68	2/47	623	0/01
		غیر خوابگاه	221	1/28	1/91			
4	ساعات فعالیتهای هنری	خوابگاه	404	1/51	4/3	3/04	623	0/002
		غیر خوابگاه	221	0/78	1/59			
5	ساعات زیارت اماکن مقدسه	خوابگاه	403	0/56	1/1	2/37	622	0/02
		غیر خوابگاه	221	0/38	0/76			
6	ساعات گفتگو و گپ	خوابگاه	403	5/36	7/22	5/01	622	0/0001

بررسی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

			3/7	3/17	221	غیرخوابگاه	دوستانه	
--	--	--	-----	------	-----	------------	---------	--

جدول 5. مقایسه ساعات پرداختن، برخی فعالیتهای اوقات فراغت دانشجویان ساکن شهر و روستا

ردیف	متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	t	df	P
1	ساعات تماشای تلویزیون روزهای غیرتعطیل	متولد شهر	491	2/17	1/86	2/58	609	0/001
		متولد روستا	120	1/73	162			
2	ساعات تماشای تلویزیون روزهای تعطیل	متولد شهر	491	3/13	2/45	2/02	609	0/05
		متولد روستا	120	2/66	2/26			
3	ساعات مطالعه کتب درسی	متولد شهر	483	3/38	2/29	2/54	601	0/01
		متولد روستا	120	2/83	2/08			
4	ساعات گوش دادن به نوار صوتی	متولد شهر	494	1/69	2/67	2/91	613	0/004
		متولد روستا	121	1/18	1/38			
5	رضایت از فعالیتهای سیاسی-اجتماعی دانشگاه	متولد شهر	498	1/85	1/35	2/37	598	0/02
		متولد روستا	121	2/12	1/15			

کتاب بیشتر از کتابخانه به امانت گرفته‌اند.

محل تولد

بر پایه یافته‌های این پژوهش تفاوت‌های معنی‌داری بین متولدین شهر و روستا در ارتباط با برخی فعالیتهای اوقات فراغت وجود دارد.

به طور کلی دانشجویان متولد شهر بیشتر به ورزش بدمیتون علاقه داشته‌اند

ولی متولدین روستا بیشتر به فوتبال علاقمند بوده‌اند. دانشجویان متولد شهر بیشتر به تماشای تلویزیون پرداخته‌اند، بیشتر از روستازادگان نوارهای صوتی گوش کرده‌اند.

بیشتر کتابهای داستان و رمان و کمتر کتاب تاریخی مطالعه کرده‌اند. متولدین روستا بیشتر در فعالیتهای بسیج شرکت

کرده‌اند. بیشتر از فعالیتهای سیاسی و اجتماعی دانشگاه راضی بوده‌اند. متولدین روستا وقت بیشتری صرف زیارت اماکن مقدسه، زیارت اهل قبور، تماشای مسابقات ورزشی و گفتگو و گپ دوستانه کرده‌اند.

سال ورود به دانشگاه

دانشجویان ورودی سال ۷۷ کمتر از ۷۶ به نوارهای صوتی گوش کرده‌اند. دانشجویان تازه وارد از فعالیتهای فوق برنامه دانشگاه

جدول ۶. مقایسه پاسخهای دانشجویان ساکن خوابگاه و غیرخوابگاه، دانشجویان زن و مرد شهر و روستا

به نحوه گذران

ردیف	متغیر	گروه	بلی	خبر	X2	Df	P																																																																																																									
	مطالعه کتابهای داستان و رمان	شهر	235	247	8	1	0,004																																																																																																									
		روستا	41	78				2	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	93	389	4/7	1	0,03	روستا	34	85	3	شرکت در فعالیتهای بسیج	شهر	78	409	4	1	0,04	روستا	28	90	4	علاقه به فوتبال	شهر	233	48	8/1	1	0,003	روستا	72	267	5	علاقه به بدمینتون	شهر	190	85	4	1	0,05	روستا	35	300	6	رضایت از فعالیتهای سیاسی - اجتماعی دانشگاه	شهر	80	316	4/8	1	0,03	روستا	29	189	7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04	روستا	93	121	8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7
2	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	93	389	4/7	1	0,03																																																																																																									
		روستا	34	85				3	شرکت در فعالیتهای بسیج	شهر	78	409	4	1	0,04	روستا	28	90	4	علاقه به فوتبال	شهر	233	48	8/1	1	0,003	روستا	72	267	5	علاقه به بدمینتون	شهر	190	85	4	1	0,05	روستا	35	300	6	رضایت از فعالیتهای سیاسی - اجتماعی دانشگاه	شهر	80	316	4/8	1	0,03	روستا	29	189	7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04	روستا	93	121	8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218						
3	شرکت در فعالیتهای بسیج	شهر	78	409	4	1	0,04																																																																																																									
		روستا	28	90				4	علاقه به فوتبال	شهر	233	48	8/1	1	0,003	روستا	72	267	5	علاقه به بدمینتون	شهر	190	85	4	1	0,05	روستا	35	300	6	رضایت از فعالیتهای سیاسی - اجتماعی دانشگاه	شهر	80	316	4/8	1	0,03	روستا	29	189	7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04	روستا	93	121	8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																	
4	علاقه به فوتبال	شهر	233	48	8/1	1	0,003																																																																																																									
		روستا	72	267				5	علاقه به بدمینتون	شهر	190	85	4	1	0,05	روستا	35	300	6	رضایت از فعالیتهای سیاسی - اجتماعی دانشگاه	شهر	80	316	4/8	1	0,03	روستا	29	189	7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04	روستا	93	121	8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																												
5	علاقه به بدمینتون	شهر	190	85	4	1	0,05																																																																																																									
		روستا	35	300				6	رضایت از فعالیتهای سیاسی - اجتماعی دانشگاه	شهر	80	316	4/8	1	0,03	روستا	29	189	7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04	روستا	93	121	8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																																							
6	رضایت از فعالیتهای سیاسی - اجتماعی دانشگاه	شهر	80	316	4/8	1	0,03																																																																																																									
		روستا	29	189				7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04	روستا	93	121	8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																																																		
7	امانت گرفتن کتاب از کتابخانه	شهر	207	190	4/2	1	0,04																																																																																																									
		روستا	93	121				8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002	روستا	51	165	9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																																																													
8	مطالعه روزنامه خانوادگی	شهر	140	259	8/8	1	0,002																																																																																																									
		روستا	51	165				9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001	روستا	106	184	10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																																																																								
9	مطالعه کتابهای داستان و رومان	شهر	173	150	18/2	1	0,0001																																																																																																									
		روستا	106	184				10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01	روستا	74	216	11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																																																																																			
10	مطالعه کتابهای ادبی و شعر	شهر	111	213	5/6	1	0,01																																																																																																									
		روستا	74	216				11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01	روستا	72	218																																																																																														
11	مطالعه کتابهای تاریخی	شهر	55	269	5/7	1	0,01																																																																																																									
		روستا	72	218																																																																																																												

بررسی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

0,002	1	8/5	313	11	شهر	مطالعه کتابهای اقتصادی	12
			264	26	روستا		

رضایت کمتری داشته‌اند. چهار گروه آموزشی جایگزین شدند. گروه کشاورزی و دامپزشکی، علوم پایه، علوم انسانی و گروه فنی و مهندسی، گروه دانشجویان بر حسب رشته تحصیلی در

گروههای آموزشی

جدول ۷. مقایسه فراوانی پاسخهای آزمودنیها به برخی فعالیتهای اوقات فراغت بر حسب موقعیت اجتماعی -

اقتصادی و گروههای آموزشی

P	X ²	پایین	متوسط	بالا	متغیر	ردیف
0,0006	15	139	119	105	خیر	1 ورزش بسکتبال
		38	61	70	بلی	
0,0001	13	129	111	69	خیر	2 ورزش بدمیتون
		48	69	79	بلی	
0,01	9,1	149	138	124	خیر	3 هندبال
		28	42	51	بلی	
0,0001	16,1	133	118	69	خیر	4 بازیهای کامپیوتری
		44	62	79	بلی	
0,002	12	113	107	81	خیر	5 بدنسازی
		64	73	94	بلی	
0,05	5,7	174	174	160	خیر	6 اشتراک روزنامه
		5	4	12	بلی	
0,0001	20,1	110	96	66	خیر	7 مطالعه کتابهای رمان و داستان
		67	81	105	بلی	
0,02	7,6	171	162	153	خیر	8 پرداختن به فعالیتهای هنری
		6	15	18	بلی	
		علوم مهندسی	علوم انسانی	علوم پایه	کشاورزی	9
0,0003	23,7	67	245	129	خیر	10 شرکت در فعالیتهای بسیج
		8	77	12	بلی	
0,0002	19,3	51	257	103	خیر	11 مطالعه کتابهای علمی
		19	58	36	بلی	

میدانی پرداخته‌اند. بیشتر برنامه‌های ورزشی از تلویزیون نگاه کرده‌اند. دانشجویان علوم انسانی بیشتر به نوارهای ترانه و سرود گوش کرده‌اند. دانشجویان فنی و مهندسی وقت بیشتری از رشته‌های علوم انسانی صرف بازیهای کامپیوتری کرده‌اند. دانشجویان علوم انسانی کمتر به

۴۸ اول ۱۵/۵ درصد، گروه دوم ۲۲ درصد، گروه سوم درصد و گروه چهارم ۱۰ درصد از دانشجویان را شامل بودند. در مجموع تفاوت‌های زیر در بین دانشجویان گروه‌های آموزشی چهارگانه ملاحظه شد. دانشجویان فنی و مهندسی بیشتر به دو

بررسی الگوی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران

جدول ۸. مقایسه ساعات پرداختن به برخی فعالیتهای گذران اوقات فراغت در گروههای آموزشی چهارگانه

ردیف	متغیر	F	P	گروه	میانگین	کشاورزی	علوم پایه	علوم انسانی
1	ساعات پرداختن به ورزش دو میدانی	5/03	0,002	کشاورزی	0/51			
				علوم پایه	0/59			
				علوم انسانی	0/42			
				فنی و مهندسی	1/58	x	x	x
2	ساعات پرداختن به بازیهای کامپیوتری	4/26	0,005	کشاورزی	0/47			
				علوم پایه	0/49			
				علوم انسانی	0/14			
				فنی و مهندسی	0/92	x		
3	ساعات مطالعه کتب درسی	3/45	0,02	کشاورزی	3/09		x	
				علوم پایه	3/84			
				علوم انسانی	3/19			
				فنی و مهندسی	3/06		x	
4	ساعات تماشای برنامه‌های ورزشی تلویزیون	7/2	0,0001	کشاورزی	0/77			
				علوم پایه	0/78			
				علوم انسانی	0/47			
				فنی و مهندسی	1/5	x	x	x
5	ساعات پرداختن به فعالیتهای هنری	3/8	0,01	کشاورزی	2/29			x
				علوم پایه	1/24			
				علوم انسانی	0/92			
				فنی و مهندسی	1/25			
6	ساعات قدم زدن در خیابان	3/49	0,01	کشاورزی	2/81		x	x
				علوم پایه	1/86			
				علوم انسانی	1/81			
				فنی و مهندسی	2/19			
7	ساعات زیارت اهل قبور	2/78	0,04	کشاورزی	0/58			
				علوم پایه	0/50			
				علوم انسانی	0/71			
				فنی و مهندسی	0/31	x		

کرده‌اند. دانشجویان فنی و مهندسی کمتر از علوم انسانی وقت صرف زیارت اهل قبور کرده‌اند، دانشجویان علوم پایه بیشتر

مطالعه کتابهای علمی پرداخته‌اند. دانشجویان کشاورزی از علوم انسانی بیشتر وقت صرف قدم زدن در خیابان

مجموع دانشجویان در هفته ۲۸ ساعت وقت فراغت دارند.

علیرغم اینکه اکثریت دانشجویان به ورزش علاقه داشته‌اند، فقط نیمی از آنها ورزش می‌کنند. این یافته فاصله عمیق بین علائق دانشجویان را با آنچه که در عمل به آن پرداخته می‌شود نشان می‌دهد. رشته‌های ورزشی مورد علاقه دانشجویان به ترتیب عبارتند از فوتبال، شنا، والیبال، بدنسازی، شطرنج، تنیس، کوهنوردی، دوچرخه سواری، بازی کامپیوتری، دو میدانی....

نزدیک به نیمی از دانشجویان در خانه، و ۳۱ از آنها در مراکز ورزشی دانشگاه به ورزش می‌پردازند. به طور متوسط دانشجویان روزانه ۵۲ دقیقه صرف ورزش می‌کنند.

کمتر از یک درصد از دانشجویان هر هفته به سینما می‌روند، ۴۱ دو یا سه ماه یکبار، ۲۱ از آنها سالی یکبار و ۱۸ درصد اصلاً سینما نمی‌روند. نیمی از دانشجویان اصلاً به تئاتر نمی‌روند. ۴۰ درصد سالی یکبار به تئاتر می‌روند. این یافته بیانگر نقش ناچیز سینما و تئاتر در گذران اوقات فراغت دانشجویان است.

از علوم انسانی وقت صرف کتابهای غیر درسی کرده‌اند. دانشجویان علوم انسانی بیشتری عضو در بسیج بوده‌اند.

عملکرد تحصیلی

افرادی که عملکرد تحصیلی بالاتری داشته‌اند وقت بیشتری صرف مطالعه روزنامه کرده‌اند ($P < 0/02$ و $r = 0/12$) ساعات کمتری صرف تماشای تلویزیون کرده‌اند ($P < 0/03$ و $r = -0/11$) کمتر فوتبال بازی کرده‌اند ($P < 0/01$) و $r = -0/12$) بیشتر کتابهای آموزشی مطالعه کرده‌اند ($P < 0/04$ و $r = 0/12$) بیشتر کتابهای درسی خوانده‌اند ($P < 0/02$) و $r = 0/12$) ساعات کمتری به رادیوهای خارجی گوش کرده‌اند ($P < 0/02$) و $r = -0/11$) و ساعات بیشتری صرف شنیدن نوار صوتی کرده‌اند ($P < 0/01$) و $r = 0/10$).

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که به طور متوسط دانشجویان در روزهای غیرتعطیل ۳/۷۸ ساعت وقت فراغت دارند. ولی در روزهای تعطیل ساعات فراغت به ۳/۸۵ ساعت افزایش می‌یابد. در

۱۷ درصد دانشجویان اصلاً تلویزیون تماشا نمی‌کنند و ۸۳ درصد بقیه به طور متوسط در روزهای تعطیل و غیرتعطیل به ترتیب ۳ و ۲ ساعت صرف تماشای تلویزیون می‌کنند. به طور کلی ۱۵/۵ ساعت در هفته از وقت دانشجویان را تلویزیون به خود اختصاص داده است. بیش از نیمی از وقت فراغت دانشجویان صرف تماشای تلویزیون می‌شود (۱۵/۵ از ۲۸ ساعت).

دانشجویان به ترتیب برنامه‌های تلویزیونی اخبار، فیلم و سریال ایرانی، خارجی، ورزشی، علمی و مستند، کمدی و سرگرمی، مراسم مذهبی، آموزشی، کودک، اقتصادی و هنری و تئاتر را تماشا کرده‌اند. دانشجویان به طور متوسط روزی ۳۰ دقیقه به تلویزیونهای خارجی نگاه کرده‌اند. هفته‌ای ۴۶ دقیقه صرف تماشای ویدئو کرده‌اند. روزانه ۴۶ دقیقه به رادیو گوش کرده‌اند. ۲۶ دقیقه نیز به رادیوهای خارجی گوش داده‌اند. در حالی که دانشجویان به طور متوسط ۱/۵ ساعت صرف گوش دادن به نوارهای صوتی کرده‌اند ولی علاقه داشته‌اند این زمان به ۲ ساعت افزایش یابد.

به طور متوسط دانشجویان هفته‌ای ۵۲ دقیقه صرف کار با کامپیوتر کرده‌اند. روزانه بیش از یک ساعت روزنامه خوانده‌اند. فقط ۳ درصد از دانشجویان اصلاً روزنامه نخوانده‌اند. این یافته بیانگر علاقه جامعه دانشجویی به اطلاع از وقایع روز می‌باشد. دانشجویان هفته‌ای ۳۶/۱ ساعت صرف مطالعه مجلات کرده‌اند.

به طور متوسط دانشجویان یک ساعت کتاب غیردرسی مطالعه می‌کنند. تنوع موضوعی کتابهای مطالعه شده نشان می‌دهد به ترتیب کتابهای داستان و رمان، ادبی، علمی، تربیتی و روانشناسی، تاریخی، سیاسی، اجتماعی، آموزشی، هنری و اقتصادی بیشترین خواننده را داشته‌اند.

دانشجویان به طور متوسط ماهانه ۲ ساعت در پارکها گردش می‌کنند.

فقط ۸/۵ درصد عضو انجمن اسلامی دانشگاه و ۱۷/۵ درصد عضو بسیج دانشجویی بوده‌اند. سایر فعالیتهای سیاسی و اجتماعی نیز فقط ۸/۵ درصد از دانشجویان را به خود جلب کرده است. نزدیک به ۷۰ درصد (اکثریت) دانشجویان به هیچ نوع فعالیت سازمان یافته‌ای

چه در رابطه با اوقات فراغت و چه در خصوص اوقاتی که دانشجویان صرف مطالعه و امور دیگر می‌کنند به دست می‌دهد از این اطلاعات می‌توان برای برنامه ریزیهای مربوط به اوقات فراغت دانشجویان و فعالیتهای فرهنگی در دانشگاه بهره‌گیری کرد ذیلاً پیشنهادهای چندی در این خصوص ارائه می‌شود:

۱. جا دارد کتابخانه‌های دانشکده‌ها نسبت به تهیه مواد و مطالب مورد نیاز دانشجویان (به خصوص انواع نشریات، روزنامه‌ها و هفته نامه‌ها و کتابهای غیردرسی) اقدام نمایند.

۲. با توجه به نقش تلویزیون در گذران اوقات فراغت توصیه می‌شود خوابگاههای دانشجویی در حد نیاز به گیرندگان تلویزیونی مجهز شوند. با عنایت به این که هم اکنون سازمان صدا و سیما شبکه‌های متعددی را راه اندازی کرده که می‌تواند نیازهای مختلفی را برآورده کند، ضرورت وجود تلویزیون و سهولت دسترسی به آن بیشتر احساس می‌شود.

۳. شایسته است فضا و امکانات ورزشی موجود دانشگاه بهینه سازی و توسعه یابند و نحوه دسترسی و بهره‌گیری از آنها تسهیل شود. مخصوصاً دانشگاه باید

نمی‌پردازند، که این خود نشان دهنده گریز جدی دانشجویان از فعالیتهای سازمان یافته سیاسی و اجتماعی است.

دانشجویان به طور متوسط ماهانه ۹ ساعت صرف دیدار از دوستان و اقوام می‌کنند ولی علاقه داشته‌اند این ساعات به بیش از ۱۲ ساعت افزایش یابد.

دانشجویان به طور متوسط هفته‌ای ۲، ۱/۷، ۰/۴، ۰/۶۰، ۰/۵، ۰/۹، ۰/۵۴ ساعت صرف قدم زدن در خیابان، گردش در مراکز خرید، کافه و رستوران، زیارت اهل قبور، زیارت اماکن مقدسه، تماشای مسابقات ورزشی و گفتگو گپ دوستانه کرده‌اند.

بررسی کلی گذران اوقات فراغت دانشجویان نشان می‌دهد که بیشترین وقت فراغت صرف تماشای تلویزیون می‌شود. بعد از آن به ترتیب به گوش دادن نوارهای صوتی، مطالعه روزنامه و هفته نامه‌ها، گوش دادن به رادیو، مطالعه کتب غیردرسی، ورزش کردن، با دوستان بودن و قدم زدن به خود اختصاص داده است (به ترتیب ۱۵۴، ۹۳، ۸۱، ۷۲، ۶۰، ۵۲، ۵۰ و ۴۵ دقیقه در روز).

پژوهش حاضر اطلاعات متعدد متنوعی را درباره وجوه مختلف زندگی دانشجویی

- درباره ورزش خواهران تدابیر تازه‌ای بیندیشند.
۴. دانشجویان نسبت به فعالیتهای هنری مثل نمایش فیلمهای برگزیده و اجرای تئاترهای مناسب ناراضی هستند. اولیای این امور باید هم نسبت به توسعه و بهبود کیفیت این فعالیتها اهتمام ورزند و هم زمینه شکوفائی استعدادهای هنری و ذوقی دانشجویان را از طریق تأمین امکانات و اعمال حمایت لازم فراهم سازند.
۵. دانشجویان علاقمندند که فعالیتهای فرهنگی و سیاسی و اجتماعی دانشگاه بهبود و توسعه یابد، کم و کیف این فعالیتها در حال حاضر خواست دانشجویان را در حد قابل قبولی تأمین نمی‌کند.
۶. دانشجویان نسبت به تماشای نوارهای ویدئویی و موسیقی ابراز علاقه کرده‌اند و وقت قابل توجهی را هم صرف این کار می‌کنند. جا دارد به تهیه نوارهای مجاز و تسهیل دسترسی به آنها به این نیاز پاسخ داده شود.
۷. به نظر می‌رسد خواهران دانشجو چه از نظر وجود امکانات لازم برای فعالیتهای اوقات فراغت و چه از نظر سهولت دسترسی به آنها نسبت به برادران دارای محدودیت بیشتری می‌باشند. لذا مناسب می‌نماید که اولیای محترم امور دانشگاه ترتیبی اتخاذ کنند که مشارکت دانشجویان دختر در فعالیتهای گوناگون اوقات فراغت تسهیل گردد.

منابع

فارسی

- اداره کل آموزش و پرورش تهران (۱۳۷۴). «نحوه گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شمال تهران». اداره کل آموزش و پرورش تهران.
- حبیبی، حمید و مهدی‌پور، رحمان (۱۳۷۳). «بررسی نقش تربیت بدنی و چگونگی گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه شهید چمران». دانشگاه شهید چمران اهواز.
- جهاد دانشگاهی اهواز (۱۳۶۸). «بررسی نحوه گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان پسر راهنمایی شهر اهواز در تابستان ۱۳۶۸». جهاد دانشگاهی خوزستان، اهواز.

مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

دیلمقاتی، شهناز؛ نیکو، مینو و رحیمی، فرشته (۱۳۶۴). «میزان مطلوبیت برنامه‌های صدا و سیما در بین مردم». واحد تحقیقات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، تهران.

دومازویه، ژوفرؤ (۱۳۵۷). «مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی فراغت». ترجمه اسدی، علی. فصلنامه فرهنگ و زندگی، شماره ۱۲.

سرمد، غلامعلی (۱۳۷۸). «دانشجویان و اوقات فراغت». فصلنامه آینه پژوهش، شماره اول.

سعیدیان، ایما؛ علیشاهی، طاهره و یوسف‌نژادیان، شهناز (۱۳۶۳). «چگونگی گذران اوقات فراغت کودکان و نوجوانان». صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، تهران.

سرداری، غفار (۱۳۷۲). «بررسی نظرات و علائق دانش‌آموزان دوره متوسطه در رابطه با گذران اوقات فراغت و مقایسه آن با برنامه مراکزی که به این منظور اختصاص یافته‌اند». اداره کل آموزش و پرورش زنجان، زنجان.

طباطبائی، زیورالسادات و اسفندیاری، رخسانا (۱۳۶۵). «نظرات نمازگزاران نماز جمعه تهران درباره برنامه‌های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران». مرکز تحقیقات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، تهران.

عطاری، عباس (۱۳۷۴). «چگونگی و انواع راههای گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان شهر اصفهان و حومه». اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی اصفهان، اصفهان.

علی‌زاده، حسن و چگینی، احمد (۱۳۶۵). «نحوه گذران اوقات فراغت جوانان تبریز در تابستان» واحد تحقیقات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.

لطیفیان، مرتضی (۱۳۶۶). «شناخت و مقایسه برخی مشکلات و خصوصیات نوجوانان دانش‌آموز در دو سطح مختلف شیراز». شیراز.

هورفر، علی (۱۳۶۵). «گزارش اجمالی طرح گذران اوقات فراغت جوانان ۱۲-۲۹ ساله، تهران». واحد تحقیقات صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، تهران.

قاسمی، یارمحمد (۱۳۷۳). «بررسی اوقات فراغت جوانان شهر ایلام». اداره کل آموزش و پرورش استان ایلام.

-
-
-
-
-